

מאוצרות הפרשה

ופרש עלינו סכת שלומך

כידוע, יש גזרה שוה המקשרת בין חג הסוכות לחג הפסח, ט"ו ט"ו, להקיש ביניהם (קידושין לד:), וכשם שחובה לאכול כזית מצה בליל הסדר כך חובה לאכול כזית פת בלילה הראשון של סכות (סוכה כ"ז). התבוננתי וראיתי, שבכל זאת יש הבדל עצום בין סכות לפסח. פסח חוגגים בבית, ברחבות, בהסבה, כבני מלכים. בסכות, אנו מודים על "שעור חזון איש": תארו לכם שהקבלנים היו בונים סכות ברוחב שבעה טפחים בשעור רבי חיים נאה. חצי מטר רחב, לראשו ורבו ושלחנו. שבעים סנטימטר, בכל זאת, יש הבדל. וכמה טוב שנשים פטורות, זה בגדר ה"בעלה משמחה": שיצטופף עם הצאצאים, עקב בצד אגודל, ברוך שעשני כרצוני.

והנה כשיושבים בסכה, מסובין האחד על ברכי חבירו (בפסחים ק"ח). פותחים ואומרים: "אזמן לסעודתי אשפיזין עלאין, במטו מינך אברהם אשפיזא עלאי דיתבי עמי", מזמינים את אברהם אבינו לבוא ולהסב עמנו, ולא לבדו, אלא: "ועמך כל אשפיזי עלאי", שיביא עמו את "יצחק ויעקב, משה ואהרן, יוסף ודוד", לכולם ימצא מקום! הכיצד?! אמר לכם – אם קנינו בימים הנוראים את המבט שהרוחניות היא העיקר, והגשמיות טפלה. שהעולם הבא הוא העיקר, והעולם הזה כפרודור אליו. אם כך, יוצאים מדירת קבע לדירת עראי, להסתופף בצלא דמהימנותא, בצל השכינה, וכאשר זו ההרגשה, יש מקום לכולם... רבי חיים שמואלביץ זצ"ל היה מזכיר דברי הגמרא (סנהדרין כ.) בבאור הפסוק: "שקר החן" זה דורם של משה ויהושע, "והבל היפי" זה דורו של חזקיה, "יראת ה'" היא תתהלל" זה דורו של רבי יהודה ברבי אילעאי, שהיו ששה תלמידים מתכסים בטלית אחת ועוסקים בתורה. והיה תופס בשתי ידיו את הדשים של הפראק, ואומר: "איני מבין, הפראק הזה, יכול להספיק לשני אנשים? ואיך ששה יתכסו בטלית אחת, הרי זה מושך לכאן וזה מושך לכאן!" וענה: "אכן כן, כשה מושך לכאן וזה מושך לכאן, לא תספיק אף לשנים. אבל כשכל אחד מציץ לשני, תספיק גם לשישה!" וכמו שאמרו בגמרא (סנהדרין ז.) שכאשר האהבה עזה, אפשר להסתדר גם על רחבה של חרב!

שמעתי מאחד מהדור הקודם: פעם התגוררו כולם בדירת חדר אחד, והיה מקום להורים ולילדים ולאורחים. עבור להתגורר בשני חדרים, וכבר אין מקום לאורחים. בשלושה חדרים אין כבר מקום לילדים, ויש לעבור לארבעה חדרים, חדר לילדים וחדר לילדות. כשעוברים לחמשה חדרים כבר אין מקום להורים, והם יוצאים לנופש ואוכלים במסעדות... זה ההבדל בין פסח לסכות. האם אתה רואה עצמך כבן מלך, בהרחבה, ואז בעולם ומלואו אין די, או שאתה רואה עצמך בדירת עראי, ואז מצטופפים בשמחה ויש די מקום לכולם...

והנה הבדל נוסף סמלי כל כך: בפסח יש ארבעה בנים וארבע כוסות, ובסכות ארבעה מינים. ארבעה הבנים הפסח, כל אחד לעצמו, שאלתו ותשובתו. ארבעה הכוסות, "שתאן בבת אחת, לא יצא". אבל ארבעת המינים בסכות, באגודה אחת!....

"ויעשו כולם אגדה אחת, לעשות רצונך בלבב שלם" – ונדרש מסופו לתחלתו "כשהרצון הוא "לעשות רצונך בלבב שלם", אזי אפשר להאגד באגודה אחת! ואם לא, עינינו הרואות...

(הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, מתוך הספר "והגדת")

בסוכות תשבו שבעת ימים למען ידעו דורותיכם כי

בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ

מצרים (כג, מג)

הלא יציאת מצרים בניסן היתה, והיה ראוי לעשות זכר לכך בתקופת המאורע הראשון, בניסן, ולמה נצטוונו על תשרי?

ותירצו שבדווקא אמרה התורה לעשות זאת בתקופת תשרי, בכדי שתהא היציאה מן הבית נכרת שהיא עשויה לשמו של הקב"ה. כי בימי ניסן רגיל אדם לצאת מביתו להנאתו ולדור בסוכה, שכבר פסקו הגשמים והחום מתגבר. אבל בימי תשרי הכל חוזרים מסוכותיהם לבתיהם מפני הגשמים המשמשים ובאים. אבל ישראל שקובעים להם דירה בסוכה בתקופת תשרי, הכל רואין שמחמת גזרתו של הקב"ה עושים כן ולשמו. וכן הכתוב אומר "למען ידעו דורותיכם", מצוה שהיא ניכר ונודע שהסוכה עשויה לשם ה'...

החידושי הרי"מ תירץ, הרי נאמר "למען ידעו דרתיכם" מכאן שלקיום מצות סוכה צריכים דעת! במשך השנה עושה האדם חטאים, והרי "אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות" (סוטה ג.) מהיכן, אם כן, תהיה לו דעת? רק לאחר יום כפור, שבו חזר האדם בתשובה, התכפרו עוונותיו והוא נקי ובר דעת – רק אז ניתן לשבת בסוכה ולקיים "למען ידעו דרתיכם"...

הגאון מוילנא זי"ע ענה תירוץ נפלא: דאמנם אין עושין זכר לאותן ענני הכבוד הראשונים שהקיפום מיד בצאתם ממצרים, כיון שעננים אלה נסתלקו מהם אח"כ כשעשו את העגל. אלא עושין זכר לענני הכבוד ששוב חזרו להם אחר כך ולא נסתלקו מהם כל ארבעים שנה. ממשיך הגר"א ואומר: וכשתידוק תמצא, כי חג הסוכות נקבע בדיוק ביום בו זכו בני ישראל, שוב, לאותם ענני הכבוד. היאך?

כשחטאו ישראל בעגל נסתלקו מהם ענני כבוד, וכמו שדרשו חז"ל (שמות לב, כה) "וירא משה את העם כי פרוע הוא" – שנעשו פרועים (גלויים) מענני הכבוד, ורק אחר שחזר הקב"ה ונתרצה לישראל ביום הכיפורים ואמר למשה "סלחתי כדברך" ונצטוו ישראל להקים את המשכן חזרו ענני הכבוד למקומם.

וכך היה סדר הדברים: ממחרת יום הכיפורים – י"א בתשרי, אמר משה לעם שיבאו תרומתם להקמת המשכן. במשך יומיים הביאו כולם את נדבותיהם, כמו שכתוב "והם הביאו אליו נדבה בבוקר בבוקר", לשני בקרים דהיינו י"ב וי"ג בתשרי, ב"ד בתשרי לקחו חכמי הלב את הנדבה מידי משה, בט"ו החלו עוסקים במלאכת המשכן, ואז חזרו ענני הכבוד. נמצא כי בט"ו בתשרי הוא המועד המתאים לשבת בסוכה, לזכרון הנס "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל" כי מאז נשאר ענני הכבוד במשך כל הארבעים שנה בשמותם במדבר...

כי בסכות הושבתי את בני ישראל (כג, מד)

ידוע הרי שהעננים הקיפו את בני ישראל במדבר בכל מצב – בעת שישבו, הלכו או כל דבר אחר שעשו, אם כן, יש לשאול, מדוע מדגיש הכתוב דוקא "כי בסכות הושבתי את בני ישראל", מדוע לא אמר "הולכתי"? ומובא על כך בספר "ברכת חיים" לרבי חיים יעקב צוקרמן בשם החיד"א, שכונת הכתוב לומר, שישראל ישבו בעננים כדרך שאדם יושב בספינה והיא מוליכתו למחוז חפצו, הוא עוסק בחפציו והיא מסייעת אותו מרחקים גדולים. כך גם בני ישראל במדבר, כשהיו בתוך ענני הכבוד, הם ישבו והעננים הסיעום ממקום למקום בלי שום טורח. לפיכך מדגיש הכתוב ואומר דוקא "הושבתי", ולא "הולכתי".

מחזיק תורה – נחשב כת"ח

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פָּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עֵבֶת וְעָרְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים. (ויקרא כ"ג, מ')
 ידועים דברי המדרש (ויקרא רבה ל', י"ב), הממשילים את ארבעת המינים לארבעה סוגים שונים שיש בעם ישראל. לדברי המדרש, הלולב רומז לבני אדם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים, וכמו התמר שיש בה טעם ואין בה ריח.
 ויש להקשות: מי הם אותם האנשים שיש בהם תורה בלי מעשים טובים? וכי אדם שלמד תורה ואינו מקיים את מצוותיה, יש לכך ערך?! האם אפשר להחשיבו כאדם שיש בו תורה?

עוד יש להקשות: בדברי המדרש התבאר שהלולב רומז לאנשים שיש בהם תורה, בגלל התמר הגדל עליו. אם כך מדוע לא ציוותה התורה ליטול את התמר עצמו, בו יש טעם, מדוע נצטוונו איפוא ליטול דווקא את הלולב שהוא הענף המחזיק את התמר?
 את התשובה לשאלה ניתן ללמוד על פי המעשה אותו נוהג היה לספר החת"ם סופר:

בימי המהרש"א, מת איש אחד שהיה רשע גמור. בשעת הטהרה עבר בן ישיבה אחד על פני המת השוכב, ניגש והקיש על אפו לקול צחוקם של הנוכחים. בלילה לאחר הקבורה, בא הנפטר בחלום לאותו בחור ואמר לו שהוא קורא אותו לדין תורה בבית דין של מעלה על שביזה אותו. בבוקר קם הבחור בבהלה, וסיפר על החלום לאביו. האב הרגיעו וניחמו, אך משנשנה החלום במשך כמה לילות הלכו למהרש"א ושחו לו על כל הענין. מיד ציווה שיביאו את הבחור שישן בביתו, וכאשר יתעורר בלילה בבעתה ימהרו להודיעו על כך. הבחור הובא לבית המהרש"א וישן באחד החדרים, ואכן באמצע הלילה התחיל הבחור לצווח מבהלה.

המהרש"א הוצע למיטת הבחור, והחל לדבר עם המת. "מה אתה רוצה מהבחור?" שאל המהרש"א, והלה ענה: הוא ביזה אותי. שאל המהרש"א: "הלא רשע גמור היית כל חיך, וכי לא מגיע לך שיבזו אותך?" ענה המת: לא, לא הייתי רשע גמור. מעשה אחד עשיתי בחיי שבגינו אינני ראוי להיקרא 'רשע'.

וכך סיפר המת: "פעם ראיתי יהודי תלמיד חכם נופל לתוך הנהר וטובע, מיד קפצתי לתוך המים והצלתי את חייו. הודות להצלה זו נעשינו ידידים, ומחמת זה התחלתי לתמוך בו ולפרנסו כל ימי חייו. כאשר באתי לעולם העליון קידמו אותו בכבוד רב כמו תלמיד חכם, ולא הזכירו לי שום עוונות. בשמים אמרו, שמכיון שהצלתי תלמיד חכם והחזקתי בו, יש לי דין של תלמיד חכם, ולכן אני תובע את הבחור כמי שביזה תלמיד חכם".
 שמע המהרש"א את דברי המת וענה לו: "עליך לדעת, שאמנם בגלל שהחזקת תלמיד חכם, יש עליך דין של ת"ח, אבל לאמיתו של דבר העבירות שלך לא נמחקו. עכשיו רוצה השטן להכשיל אותך, כי אם אתה תגרום שהבחור ימות, תתבטל כל טענתך שאתה תלמיד חכם בגלל שתמכת בת"ח, כיון שאתה גורם למותו של תלמיד חכם צעיר. עצתי לך, שתוותר ותמחל לבחור וכך תוכל להמשיך ולהחזיק בתואר 'תלמיד חכם'. למשמע דבריו השתתק המת, ויותר לא הגיע בחלום אל הבחור.

למדנו שאדם המחזיק בתלמיד חכם ומפרנס אותו יש לו דין של תלמיד חכם, גם אם הוא רחוק מאד מעולמה של תורה.
 כעת נוכל ליישב את שתי הקושיות בהן פתחנו: אכן, אדם שלומד תורה אך אינו מקיים את מצוותיה לא שייך להחשיבו כאדם שיש בו תורה. לימוד התורה ללא קיום המצוות שבה אין לו כל ערך. בהכרח איפוא שכוונת המדרש לומר שהלולב רומז לאנשים שאמנם אין בהם תורה ומעשים טובים מצד עצמם, אבל הם תומכי תורה. הם מחזיקים בלומדי התורה, וככאלו נחשבים הם בעלי תורה, למרות שמימיהם לא פתחו ספר.
 מכיון שכך תיושב גם הקושיה השניה הפלא, שהרי אותם אנשים אין בהם תורה מצד עצמם, ולכן לא נצוונו ליטול את התמר עצמו. אמנם תורה אין בהם, אבל הם מחזיקי תורה ובשל כך ציוותה התורה ליטול את הלולב שהוא הענף המחזיק את התמר, ובכך רמזה לנו התורה על אותם אנשים שאינם מקיימים בעצמם את מצוות התורה, אך בשל היותם מחזיקי התורה נחשב הדבר שהם בעלי תורה אך בלא מעשים טובים.

פינת ההלכה

האם ראוי להדר לקיים מצות ד' מינים השנה בכותל המערבי

י"א שהשנה שיו"ט ראשון של סוכות חל בשבת, ואין אנו מקיימים המצוה דאורייתא של "ולקחתם לכם ביום הראשון", ראוי להדר ליטול הלולב בכותל המערבי באחד מימי חוה"מ, דהרי י"א (ביכורי יעקב סי' תרנ"ח סק"א, וכן משמעות שו"ת התעוררות תשובה הנדמ"ח ח"ג סי' תמ"ב - אמנם רוב הפוסקים חולקים עליו, ואכמ"ל במחלוקת זו) שהנוטל לולב במקומות שנתקדשו בקדושת ירושלים, כגון הכותל המערבי, מקיים מצוה דאורייתא כל שבעת הימים גם בזה"ז, וא"כ לפי השיטה הזו יקיים מצות לולב דאורייתא גם השנה (שו"ת משנת יוסף ח"ז סוסי' קכ"ד ד"ה לעומת, והגר"ש דבליצקי זצ"ל בקונטרס משוש כל הארץ עמוד 25 הערה כ"ג).

ויש מי שמצדד לומר (משלחנו של רבי אליהו ברוך פינקל ח"ב עמוד קע"ב), כיון שבשנה זו, בדרך שהחיינו בנטילת לולב ביום ראשון של חוה"מ על מצוה דרבנן, ממילא אם יטול הלולב בכותל המערבי ביום אחר של חוה"מ, כיון דלשיטת הביכורי יעקב יקיים מצוה מה"ת, נתחייב לברך שהחיינו שנית על מצוה דאורייתא, כעין המבואר ברמ"א (סי' תרצ"ב ס"א) לגבי מקרא מגילה, דאף שבירכו שהחיינו בליל פורים, חוזרים ומברכים שהחיינו ביום, וביארו שם הגו"כ ובביאור הגר"א משום דעיקר חובת מגילה פורים הוא ביום, ובמור וקציעה הוסיף, הואיל ובלילה החיוב הוא רק מדרבנן וביום החיוב הוא מדברי קבלה, הרי שזה מוסיף חוזק ליו"ט, ולכן צריך לחזור ולברך שהחיינו, ולפ"ז כ' הגר"א"ב פינקל זצ"ל (שם הערה נ"ח), יביא פרי חדש לכותל כדי שיוכל לברך שם שהחיינו על הפרי ועל מצות ד' מינים שם. (הגאון רבי יו"ט זגור שליט"א)

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות חן - אהרן להולדת הבן הנכד משפחות לרנר - גוז להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות
 משפחות זינגרביץ - אנסבכר - פרידמן להולדת הבת הנכדה הנינה משפחות פורטנוי-הבלין-וידבסקי להולדת הבת הנכדה הנינה
 משפחות קב לאירוסיו הבן **גני הדר:** משפחות קנדלר לאירוסיו הבת

לתושבי פתח תקווה ברכת מועדים לשמחה
 נגיל ונשיש בזאת התורה כי היא לנו עז ואורה
 הנהלת היחידה לתרבות חרדית